



MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

SOCIALINIS DARBAS

**PROFESINĖ VEIKLA,
METODAI IR KLIENTAI**

TURINYS

Pratarmė.....	12
---------------	----

I DALIS SOCIALINIO DARBO PROFESINĖ VEIKLA IR METODAI

1. Socialinio darbo raida Lietuvoje.....	17
<i>Audronė Vareikytė</i>	
Įvadas.....	17
1.1. Socialinio darbo samprata.....	18
1.2. Socialinio darbo raidos etapai Lietuvoje.....	22
1.3. Socialinio darbo charakteristika.....	31
Socialinis darbas kaip praktinė veikla.....	31
Socialinis darbas kaip akademinė disciplina.....	35
1.4. Socialinio darbo supervizija.....	38
<i>Klausimai ir užduotys.....</i>	<i>42</i>
<i>Literatūra.....</i>	<i>43</i>
2. Socialinio darbo etika ir vertybės.....	45
<i>Violeta Ivanauskienė</i>	
<i>Laura Varžinskienė</i>	
Įvadas.....	45
2.1. Teorinė vertybių samprata.....	46
Teorinė vertybių apibrėžtis.....	46
Vertybių universalumas ir reliatyvumas.....	49
Vertybės ir vertybinės orientacijos.....	51
2.2. Profesinės socialinio darbo vertybės.....	56
Vertybės ir profesinė etika.....	56
Socialinio darbo vertybiniai principai.....	62
2.3. Etinės problemos ir dilemos socialiniame darbe.....	65
<i>Klausimai ir užduotys.....</i>	<i>69</i>
<i>Literatūra.....</i>	<i>69</i>
3. Požiūriai į problemų sprendimą socialiniame darbe.....	72
<i>Raminta Jančaitytė</i>	
Įvadas.....	72
3.1. Ekologinė sistemų teorija.....	73
3.2. Humanistinė teorija.....	80

3.3. Bihevioristinė teorija.....	87
3.4. Kognityvinė teorija.....	93
3.5. Feministinis požiūris.....	97
<i>Klausimai ir užduotys.....</i>	<i>103</i>
<i>Literatūra.....</i>	<i>103</i>
4. Socialinio darbo su individu metodas.....	105
<i>Teresė Nijolė Liobikienė</i>	
<i>Elina Jackienė</i>	
Įvadas.....	105
4.1. Socialinio darbo su individu metodo modeliai.....	106
Krizių intervencijos modelis.....	107
Problemų sprendimo modelis.....	110
Į sprendimą orientuotas modelis.....	115
4.2. Socialinio darbo su individu etapai.....	118
Preliminarinis ir pradinis etapai.....	118
Informacinio, diagnostinio ir terapinio interviu ypatumai.....	119
Konfrontavimas ir konfidencialumas.....	121
Darbo ir užbaigimo etapai.....	126
<i>Klausimai ir užduotys.....</i>	<i>130</i>
<i>Literatūra.....</i>	<i>130</i>
5. Socialinio darbo su grupe metodas.....	132
<i>Teresė Nijolė Liobikienė</i>	
<i>Elina Jaekienė</i>	
Įvadas.....	132
5.1. Socialinio darbo su grupe metodo istorinė raida.....	133
5.2. Grupių modeliai ir klasifikacija.....	134
5.3. Bendrasis ir specialusis pasirėngimas darbui su grupe.....	136
5.4. Grupės proceso dinamika.....	139
<i>Klausimai ir užduotys.....</i>	<i>142</i>
<i>Literatūra.....</i>	<i>143</i>
6. Savitarpio pagalbos grupės.....	144
<i>Antanas Saulaitis</i>	
Įvadas.....	144
6.1. Savivalbos grupių savybės.....	145
6.2. Savitarpio pagalbos grupių organizavimas.....	148
6.3. Savitarpio pagalbos misijos apibrėžtis.....	153
6.4. Keletas savitarpio pagalbos grupių veiklos pavyzdžių.....	155
<i>Klausimai ir užduotys.....</i>	<i>158</i>
<i>Literatūra.....</i>	<i>158</i>

7. Socialinio darbo su šeima metodai.....	159
<i>Gediminas Navaitis</i>	
Įvadas.....	159
7.1. Socialinio darbo su šeima ir šeimos konsultavimo sąsajos.....	160
Socialinio darbuotojo, konsultuojančio šeimą, profesionalumas.....	161
Šeimos samprata, tarpusavio santykių pažinimo ir korekcijos metodai.....	161
7.2. Sociometriniai šeimos konsultavimo metodai.....	164
Šeimos sociograma, genograma ir šeimos ryšių tinklas.....	165
Šeimos skulptūros ir šeimos paveikslo metodai.....	170
Šeimos sistemos testas, šeimos namo schema ir šeiminių vaidmenų kortelių metodas.....	173
7.3. Elgesio modeliavimo metodai.....	177
Užduotys konsultacinių susitikimų metu ir šeiminis pasitarimas.....	178
Santarvės dienų, pozityvių mainų ir simbolių dovanų metodai.....	181
7.4. Vaizdinių metodai.....	187
Prisiminimų, šeimos narių vaizdinių ir „tuščios kėdės“ metodai.....	188
Tėvų nurodymų atkūrimo, pokalbio su lėlėmis ir sakinių užbaigimo metodai.....	193
Analogiškų situacijų, vaidmenų ir vertybių palyginimo, konstruktų metodai.....	197
Poezijos ir biblioterapijos taikymas šeimos konsultavimui.....	199
<i>Klausimai ir užduotys.....</i>	202
<i>Literatūra.....</i>	202
8. Socialinis darbas bendruomenėje.....	204
<i>Jolanta Pivorienė</i>	
Įvadas.....	204
8.1. Bendruomenės samprata.....	205
Bendruomenę apibrėžiančių sąvokų įvairovė.....	205
Bendruomenės samprata pagal bendrąją sistemų teoriją.....	207
8.2. Bendruomenės socialinė veikla kaip socialinio darbo objektas..	209
Bendruomenės socialinė veikla kaip netiesioginės praktikos veiksmai.....	209
Bendruomenės socialinės veiklos tikslas ir socialinio pokyčio metodai.....	210

8.3. Bendruomenės socialinės veiklos charakteristika mikro-, mezo- ir makrolygmenimis.....	211
Socialinio darbo makropraktikos siejimas su kitais socialinio darbo metodais.....	211
Socialinio darbo makropraktikos įgūdžiai.....	212
Problemų sprendimo bendruomenėje procesas.....	216
Bendruomenės socialinės veiklos strategijų modeliai.....	219
<i>Klausimai ir užduotys</i>	220
<i>Literatūra</i>	221
9. Savanorystės organizavimas bendruomenėje.....	223
<i>Antanas Saulaitis</i>	
Įvadas.....	223
9.1. Savanoriškos kultūros ugdymas.....	224
Savanorystės tradicija.....	224
Teisiniai savanorystės aspektai Lietuvoje ir Europos Sąjungoje.....	226
Savanorystės dvasia ir etiniai principai.....	230
Savanorių pritraukimas, atranka, lavinimas ir vadyba.....	232
9.2. Savanoriškos veiklos iššūkiai.....	235
Savanorystės rūšys ir sritys.....	235
Savanorystės krizės ir veiklos finansavimas.....	240
Keletas savanoriškos veiklos pavyzdžių.....	242
<i>Klausimai ir užduotys</i>	245
<i>Literatūra</i>	246
10. Konfliktų valdymas ir tarpininkavimas socialiniame darbe.....	248
<i>Angelė Danutė Čepėnaitė</i>	
Įvadas.....	248
10.1. Konfliktas ir jo įveikimas.....	249
Konflikto samprata.....	249
Taikomasis konflikto teorijos aspektas.....	250
Konflikto ciklas, pobūdis ir asmens elgesys.....	253
Konflikto įveikimas, taikant tarpininkavimą.....	255
10.2. Konflikto sprendimo eiga.....	259
Tarpininkavimo procesas ir jo struktūra.....	259
Socialinio darbuotojo - tarpininko vaidmuo.....	261
Ypatingos situacijos sprendimas - individualūs susitikimai.....	267
10.3. Tarpininkavimas socialinio darbo praktikoje.....	268
Atkuriamojo teisingumo tarpininkavimas.....	268
Šeimos tarpininkavimas (ginčai, skyrybos, vaikų globa).....	271
Tarpasmeninio konflikto tarpininkavimo proceso pavyzdys.....	275

<i>Klausimai ir užduotys</i>	278
<i>Literatūra</i>	279
11. Socialinio darbo metodų pasirinkimas.....	281
<i>Teresė Nijolė Liobikienė</i>	
<i>Elina Jackienė</i>	
Įvadas.....	281
11.1. Socialinės rūpybos sistemų ir socialinio darbo metodų sąveika.....	282
11.2. Socialinio darbo metodų pasirinkimo principai.....	285
<i>Klausimai ir užduotys</i>	288
<i>Literatūra</i>	288

II DALIS

SOCIALINIS DARBAS SU KLIENTŲ GRUPĖMIS

12. Socialinio darbo klientų ypatumai.....	291
<i>Teresė Nijolė Liobikienė</i>	
<i>Jautrė Ramutė Šinkūnienė</i>	
Įvadas.....	291
12.1. Socialinio darbo su vaikais ypatumai.....	293
12.2. Socialinis darbas su rizikos grupių klientais.....	297
Rizikos veiksniai socialinio darbo praktikoje.....	300
Taisyklės ir intervencijos stadijos.....	302
12.3. Socialinio darbo su neįgaliais žmonėmis ypatumai.....	308
12.4. Socialinio darbo su pagyvenusiais žmonėmis ypatumai.....	313
12.5. Daugiakultūrinė socialinio darbo perspektyva.....	315
<i>Klausimai ir užduotys</i>	320
<i>Literatūra</i>	320
13. Vaikai, patyrę smurtą šeimoje.....	322
<i>Brigita Kairienė</i>	
Įvadas.....	322
13.1. Tėvų ir vaikų santykių specifiškumas.....	323
13.2. Smurtinio tėvų elgesio formos ir jas apibūdinantys veiksmai..	325
13.3. Smurto prieš vaiką šeimoje rizikos veiksniai.....	327
Tėvų rizikos veiksniai.....	327
Vaikų rizikos veiksniai.....	328
Aplinkos rizikos veiksniai.....	329
13.4. Smurto prieš vaiką šeimoje padariniai.....	330

Fizinio smurto padariniai.....	330
Emocinio smurto padariniai.....	332
Seksualinio smurto padariniai.....	333
Nepriežiūros padariniai.....	335
13.5. Bausmė kaip auklėjimo priemonė.....	336
13.6. Darbo su vaiku, patyrusiu smurtą šeimoje, analizės aspektai.....	340
Apie ką būtina kalbėti su vaiku, patyrusiu smurtą šeimoje.....	340
Kompleksinis požiūris į situaciją ir kiekvieno atvejo individualus vertinimas.....	343
Požiūris į vaiką kaip liudytoją.....	344
Darbo su vaiku principai.....	349
<i>Klausimai ir užduotys</i>	352
<i>Literatūra</i>	352
14. Suaugusiųjų nuteistųjų socialinis įgalinimas.....	355
<i>Ieva Kuginytė-Arlauskienė</i>	
<i>Pranas Valentinas Stalioraitis</i>	
<i>Irena Zemaitaitytė</i>	
Įvadas.....	355
14.1. Nuteistojo socialinė reabilitacija ir resocializacija.....	356
14.2. Suaugusiojo nuteistojo ugdymas ir motyvavimas.....	363
14.3. Nuteistųjų socialinė reabilitacija.....	368
14.4. Nuteistųjų alternatyviomis bausmėmis įgalinimas.....	375
<i>Klausimai ir užduotys</i>	382
<i>Literatūra</i>	382
15. Narkotikų vartotojai.....	385
<i>Saulius Čaplinskas</i>	
Įvadas.....	385
15.1. Narkotikų vartojimo biologiniai, psichologiniai ir socialiniai veiksniai.....	386
15.2. Narkotikų poveikio samprata.....	389
Priklausomybės plitimas.....	389
Priklausomybės išsivystymo etapai.....	390
Kaip atpažinti narkotikų vartotoją?.....	393
Kaip gaunama pinigų narkotikams?.....	396
15.3. Pagalbos nuo narkotikų priklausomiems asmenims samprata.....	397
Kompleksinės pagalbos modeliai ir etapai.....	397
Psichologinės socialinės reabilitacijos tipai.....	399
Savivalbos grupės.....	403

15.4. Socialinių paslaugų teikimo specifika.....	404
<i>Klausimai ir užduotys.....</i>	<i>408</i>
<i>Literatūra.....</i>	<i>409</i>
16. Užsikrėtę ŽIV ir sergantys AIDS asmenys.....	410
<i>Saulius Čaplinskas</i>	
Įvadas.....	410
16.1. Kas yra ŽIV?.....	411
Kuo ŽIV skiriasi nuo AIDS?.....	412
16.2. ŽIV plitimą veikiantys veiksniai.....	412
Biologiniai veiksniai.....	412
Su ŽIV plitimu susiję elgsenos veiksniai.....	414
Socialiniai veiksniai ir pažeidžiamumas.....	416
16.3. ŽIV/AIDS epidemiologinės padėties tendencijos pasaulyje ir Lietuvoje.....	418
16.4. Su ŽIV susiję žmogaus pokyčiai.....	419
Psichologinės reakcijos į ŽIV diagnozę.....	420
Gyvenimas su ŽIV.....	423
16.5. Socialinio darbo sąsajos su ŽIV/AIDS ypatumais.....	424
Socialinio darbuotojo veiklos kryptys ir etika.....	424
Socialinio darbo praktikos specifika dėl ŽIV infekcijos.....	426
Užsikrėtusio ŽIV asmens problemų sprendimo modeliai.....	430
<i>Klausimai ir užduotys.....</i>	<i>435</i>
<i>Literatūra.....</i>	<i>436</i>
17. Socialinis darbas su benamiais.....	438
<i>Justinas Sadauskas</i>	
Įvadas.....	438
17.1. Benamystė - socialinės atskirties aspektai.....	439
Socialinės atskirties samprata.....	439
Benamystė - istorinis diskursas.....	440
Benamystės sąvoka.....	441
Benamystės priežastys.....	443
Benamės moterys.....	445
17.2. Benamystės reiškinio analizė.....	448
Benamystė skirtingais amžiaus tarpsniais.....	448
Tapsmas benamiu.....	449
17.3. Socialinės pagalbos benamiams būdai.....	453
Benamystės problemų sprendimas politiniu lygmeniu.....	453
Nakvynės namai.....	454
Socialinio darbuotojo veiklos kryptys.....	456

<i>Klausimai ir užduotys</i>	458
<i>Literatūra</i>	458
18. Neįgaliųjų integracija: teorija ir realybė.....	461
<i>Rita Raudeliūnaitė</i>	
<i>Jautrė Ramutė Šinkūnienė</i>	
Įvadas.....	461
18.1. Socialinė integracija.....	462
Negalios samprata.....	462
Neįgaliųjų socialinės integracijos tikslai ir pranašumai.....	466
Pagrindiniai neįgaliųjų socialinės integracijos principai.....	467
Neįgaliųjų socialinės integracijos sistema.....	468
Individualaus plano idėja.....	470
18.2. Neįgaliųjų socialinės atskirties priežastys.....	471
Socialinių nuostatų neįgaliųjų atžvilgiu ypatumai.....	471
Visuomenės nuostatų neįgaliųjų atžvilgiu struktūrinis modelis.....	471
18.3. Neįgalaus asmens teisės.....	473
Žmonių su negalia teisinę padėtį reglamentuojantys teisės aktai.....	473
Neįgalumo ir darbingumo lygio nustatymas.....	475
Specialiųjų poreikių tenkinimas.....	477
Socialinių paslaugų teikimas.....	478
Žmonių su negalia užimtumo teisinės garantijos.....	480
Neįgaliųjų švietimas.....	482
18.4. Neįgaliųjų žmonių integracija į darbo rinką.....	487
Dalyvavimo darbo rinkoje problemos.....	487
Tarpininkavimo poreikis neįgaliųjų integracijos į darbo rinką procese.....	489
Profesinė rehabilitacija.....	490
18.5. Gyventi su negalia.....	493
Neįgaliojo asmens savimonė ir negalios priėmimas.....	493
Negalią turinčių asmenų įgalinimo veiksniai.....	494
Šeimos, auginančios neįgalų vaiką, situacija.....	496
Socialinė psichologinė izoliacija ir pagalba šeimai.....	500
<i>Klausimai ir užduotys</i>	503
<i>Literatūra</i>	504
19. Pagyvenusių žmonių globa ir slauga: kompleksinė pagalba.....	507
<i>Alina Petrauskienė</i>	
Įvadas.....	507

19.1. Rūpinimasis pagyvenusiais žmonėmis - globa, slauga ir priežiūra.....	508
19.2. Kompleksinės pagalbos pagyvenusiems žmonėms modeliavimas.....	513
Individualus atvejo įvertinimas ir pagalbos planavimas.....	520
Bendruomenės pagalbos išteklių paieška ir paslaugų teikimas.....	521
Kliento krizių prevencija.....	522
Paslaugų teikėjų bendradarbiavimas.....	524
<i>Klausimai ir užduotys</i>	528
<i>Literatūra</i>	529
20. Prieglobstį gavusių užsieniečių integracijos ypatumai.....	531
<i>Rita Augutienė</i>	
<i>Aistė Bartkevičienė</i>	
Įvadas.....	531
20.1. Migracijos procesų apžvalga.....	532
Teisės aktai, reglamentuojantys prieglobsčio sistemą.....	533
Prieglobsčio suteikimo užsieniečiams situacija Lietuvos Respublikoje.....	535
20.2. Gavusių prieglobstį užsieniečių adaptacijos ir integracijos ypatumai.....	536
Migrantų adaptacijos procesai.....	536
Socialinis darbas su gavusiais prieglobstį užsieniečiais.....	538
Socialinę pagalbą teikiančios institucijos Lietuvoje.....	542
<i>Klausimai ir užduotys</i>	545
<i>Literatūra</i>	546
Sąvokų žodynelis.....	548
Apie vadovėlio autorius.....	562